

3. Порядок взаємодії між органами Державного казначейства України та Державної податкової служби України у процесі виконання державного та місцевого бюджетів за доходами : затверджений наказом Державного казначейства України та Державної податкової адміністрації від 25 квітня 2002 р. № 74/194 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 21. – Ст. 1059.

Діана Невідома

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Маршалок Т.Я.

СТАН ПОДАТКОВОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В УКРАЇНІ

Першоосновою виникнення податкового боргу є конфлікт інтересів платників податків і держави. Природа такого конфлікту полягає у протилежності бажань суб'єктів податкових правовідносин, які закладені в сутності податку. З одного боку, сплата податкових платежів негативно впливає на фінансовий стан платника, тому його бажання мінімізувати такі витрати є закономірним. З іншого боку, держава в особі контролюючих органів намагається мобілізувати максимально можливу суму податкових надходжень, що відповідно інколи спричиняє зростання податкового боргу.

Проаналізувавши інформацію щодо сум податкового боргу до Зведеного бюджету в розрізі Головних управлінь станом на 01.01.2016 року, можна відобразити рейтинг областей з найбільшою сумою боргу [1]. Десятку лідерів становлять: Сумська область – 5 158 453,2 тис. грн., Донецька – 4 656 859,1 тис. грн., Харківська – 3 148 961,2 тис. грн., Івано – Франківська – 3 139 325,7 тис. грн., Львівська – 2 905 517,7 тис. грн., Полтавська – 2 446 992,3 тис. грн., Дніпропетровська – 1 542 301,8 тис. грн., Чернігівська – 1 432 419,2 тис. грн., Луганська – 1 361 814,9 тис. грн., АР Крим – 1 323 071,0 тис. грн. На 11 місці Київська область – 1 288 823,0 тис. грн., остання в списку Тернопільська область із сумою боргу 203 976,8 тис. грн.

Таблиця 1

Аналіз сум податкового боргу до Зведеного бюджету

	Всього податкового боргу по регіонах, тис. грн..	Ланцюгові зміни		Базисні зміни (01.01.2011)	
		Абсолютне відхилення, тис. грн..	Відносне відхилення, %	Абсолютне відхилення, тис. грн..	Відносне відхилення, %
01.01.2011	23 539 027,2	-	-	-	-
01.01.2012	21 466 758,3	-2 072 268,9	91,20	-2 072 268,9	91,20
01.01.2013	19 152 957,5	-2 313 800,8	89,22	-4 386 069,7	81,37
01.01.2014	18 848 225,2	-304 732,3	98,41	-4 690 802	80,07
01.01.2015	36 832 176,2	17 983 951	195,41	13 293 149	156,47
01.01.2016	56 938 527,7	20 106 351,5	154,59	33 399 500,5	241,89

Примітка: складено автором на основі даних ДФС

Проаналізувавши дані, слід зазначити, що у період з 2010 по 2013 роки спостерігається зниження сум податкового боргу як при ланцюгових темпах приросту, так і при базисних. Значне зростання заборгованості зафіксовано у 2014 році, а саме на 17 983 951 тис. грн.. або ж на 95,41%, у порівнянні з 2013 роком, та на 56,47%, у порівнянні з 2010 роком. У 2015 році спостерігається аналогічна тенденція до зростання податкової заборгованості ще на 54,59%, у порівнянні з 2014 роком.

До економічних причин, що ведуть до несплати податків, можна зарахувати:

- недоотримання фінансування із різних джерел, яке очікувалося підприємствами;
- значний спад виробництва та зростання цін на сировину і матеріали;
- помилкова фінансова політика платників податків;

- кризовий стан національної економіки;
- недосконалість податкової системи;
- відсутність ринків збуту продукції;
- наявність значного тіньового сектора вітчизняної економіки;
- відсутність фінансування із бюджетів різних рівнів.

Технічні причини пов'язані із недосконалістю форм та методів контролю за виконанням податкового зобов'язання платників податків [2].

З метою практичного аналізу нарахованих сум податкового боргу на місцевому рівні було проаналізовано дані ДФС України в розрізі Головного управління в Тернопільській області за 2010 -2015 роки (табл.2).

Аналізуючи суми податкового боргу до Зведеного бюджету в Тернопільській області, слід відмітити, що за даний період спостерігається тенденція до збільшення його обсягів. Значне зменшення зафіксовано за 2015 рік: на 28 863,8 тис. грн., або на 12,4%. У 2011 році, у порівнянні з 2010 роком, обсяг податкового боргу зріс на 27,67%; у 2013 році, у порівнянні з 2012 роком, на 2,17%. Значний приріст боргу відбувся у 2014 році на 93 961,8 тис. грн.. або ж на 67,66%, що зумовлено складним економічним становищем країни та проведення антитерористичної операції. Незначне зменшення сум даного показника спостерігається у 2012 році, а саме на 0,02%.

Таблиця 2

Аналіз сум податкового боргу до Зведеного бюджету в Тернопільській області

	Всього податкового боргу, тис. грн..	Ланцюгові зміни		Базисні зміни (01.01.2011)	
		Абсолютне відхилення, тис. грн..	Відносне відхилення, %	Абсолютне відхилення, тис. грн..	Відносне відхилення, %
01.01.2011	106 493,2	-	-	-	-
01.01.2012	135 956,7	29 463,5	127,67	29 463,5	127,67
01.01.2013	135 925,2	-31,5	99,98	29 432	127,64
01.01.2014	138 878,8	2 953,6	102,17	32 385,6	130,41
01.01.2015	232 840,6	93 961,8	167,66	126 347,4	218,64
01.01.2016	203 976,8	-28 863,8	87,60	97 483,6	191,54

Примітка: складено автором на основі даних ДФС

Розрахувавши базисні темпи приросту сум податкового боргу, слід зазначити, що у період з 2011 по 2013 роки спостерігається позитивна динаміка показника, що ставить 27,67%, 27,64%, 30,41% відповідно. Значний ріст зафіксовано у 2014 році – 118,64% і у 2015 році – 91,54%.

Отже, питанням виникнення та існування податкового боргу приділяється дедалі більше уваги. Проте сьогодні питання податкового боргу досліджується переважно в площині його впливу на формування дохідної частини бюджетів, беручи до уваги виключно фіскальну складову.

Література:

1. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>
2. Угрин В. В. Економічна природа та причини виникнення податкового боргу / В. В. Угрин // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : збірник наукових праць / ред. кол. : І. Д. Пасічник, О. І. Дем'янчук. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. – Випуск 24. – С. 118–122.